

Wprowadzenie i podstawowe informacje

Celem systemu klasyfikacji zdolności manualnych (**MACS**) jest dostarczenie systematycznej metody oceny, jak dzieci z mpdz używają rąk, **posługując się przedmiotami w codziennych czynnościach**. MACS opiera się na samodzielnie podejmowanych czynnościach manualnych, ze szczególnym naciskiem na posługiwanie się przedmiotami w osobistej przestrzeni każdego dziecka (za taką uznaje się przestrzeń najbliższą ciału, w odróżnieniu od przedmiotów, które są poza zasięgiem).

MACS skupia się na określeniu, który poziom najbardziej odpowiada **zwykłym czynnościom dziecka**, wykonywanym w domu, szkole i relacjach społecznych.

Zgodnie z tym, poziom musi być określony poprzez zadawanie pytań osobie, która dobrze zna dziecko, a nie przez przeprowadzenie osobnego badania. MACS nie został zaprojektowany, aby oceniać najlepsze osiągnięcia i nie chodzi w nim o rozróżnienie pomiędzy różniącymi się umiejętnościami obu rąk. MACS nie ma na celu wyjaśniać przyczyn, leżących u podłoża ograniczeń lub klasyfikowania rodzaju mózgowego porażenia dziecięcego.

Rozróżnienie pomiędzy poziomami oparte jest na **zdolności dziecka do posługiwania się przedmiotami** i na ich **zapotrzebowaniu na pomoc lub adaptację**, żeby mogły wykonać manualne zadania w codziennym życiu. Przedmioty podlegające ocenie to te, które są znaczące i odpowiednie dla wieku dziecka, używane np. przy jedzeniu, ubieraniu się, zabawie, pisaniu, w odróżnieniu od przedmiotów używanych w bardziej zaawansowanych lub bardziej wymagających czynnościach, jak gra na instrumencie muzycznym.

MACS jest przeznaczony dla dzieci w różnym wieku, ale interpretacja powinna uwzględnić wiek dziecka. Oczywiście **innymi przedmiotami** posługują się dzieci w wieku 4 lat, w porównaniu z tymi, które są dorosłe. To samo dotyczy **niezależności**, ponieważ małe dziecko potrzebuje więcej pomocy i nadzoru niż starsze. Klasyfikacja dziecka powinna być dokonana poprzez porównanie z dziećmi w tym samym wieku.

Motywacja dziecka i zdolności poznawcze wpływają na umiejętność posługiwania się przedmiotami, a zatem poziom, na jakim dziecko zostanie sklasyfikowane w systemie MACS. Jeśli motywacja wykonania danej czynności jest u dziecka mała, jeśli nie rozumie ono zadania lub ciągle prosi o pomoc i wsparcie ze strony dorosłych, powinno zostać sklasyfikowane w oparciu o prezentowane umiejętności, nawet jeśli wydaje się, że ma większe możliwości.

Jako główną zasadę przyjmuje się, że jeśli zdolności manualne dziecka odpowiadają danemu poziomowi, zostanie ono prawdopodobnie sklasyfikowane na konkretnym lub wyższym poziomie MACS. Dzieci, które nie wykonują czynności danego poziomu zostaną z pewnością sklasyfikowane poniżej tego poziomu. Na poziomie I plasują się dzieci z mpdz, wykazujące co najwyżej niewielkie ograniczenia w porównaniu z prawidłowo rozwijającymi się dziećmi, i u których ograniczenia – jeśli są – w niewielkim stopniu wpływają na wykonywanie zadań życia codziennego.

System MACS opisuje pięć poziomów. Podano także rozróżnienie pomiędzy poszczególnymi poziomami, po to, aby pomóc w określeniu poziomu, który w sposób najdokładniejszy opisuje funkcje manualne dziecka.

Należy uznać, że MACS jest po prostu skalą i nie zakłada, że odległości pomiędzy poziomami są równe, albo że dzieci z mpdz dzielą się równo pomiędzy wszystkie pięć poziomów.

Translated by Dr Ewa Gajewska – karasinska1@wp.pl

E-Mail: ann-christin.eliasson@ki.se, www.macs.nu

Eliasson AC, Krumlinde Sundholm L, Rösblad B, Beckung E, Arner M, Öhrvall AM, Rosenbaum P. The Manual Ability Classification System (MACS) for children with cerebral palsy: scale development and evidence of validity and reliability *Developmental Medicine and Child Neurology* 2006 48:549-554

Manual Ability Classification System system klasyfikacji zdolności manualnych dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym w wieku od 4 do 18 roku życia marzec 2005

MACS to system klasyfikacji umiejętności posługiwania się przedmiotami w codziennych czynnościach

- MACS ma na celu opisanie, jaki poziom najlepiej określa możliwości dziecka w relacjach domowych, szkolnych i społecznych.
- Poziom MACS musi być ustalony w oparciu o wiedzę o rzeczywistych możliwościach dziecka w codziennym życiu. Nie powinien być oparty na specjalnie przeprowadzonej ocenie, ale na zadawaniu pytań osobie, która zna dziecko i wie, jak ono typowo sobie radzi.
- Określenie poziomu zdolności posługiwania się przedmiotami w systemie MACS, powinno być dokonane z uwzględnieniem wieku dziecka.
- MACS ma na celu opisanie udziału obu rąk w czynnościach, a nie ocenę każdej ręki z osobna.

Co trzeba wiedzieć, aby używać MACS?

Jakie są umiejętności dziecka posługiwania się przedmiotami w ważnych czynnościach dnia codziennego, na przykład podczas zabawy i odpoczynku, jedzenia i ubierania się.
W których sytuacjach dziecko jest niezależne i do jakiego stopnia potrzebuje ono wsparcia i adaptacji?

- I. **Dziecko łatwo i skutecznie posługuje się przedmiotami.** Najczęściej występują ograniczenia w łatwości wykonywania zadań manualnych, które wymagają szybkości i dokładności. Jednakże jakiegokolwiek ograniczenia w zdolnościach manualnych nie wpływają na niezależność w codziennych czynnościach.
- II. **Dziecko posługuje się większością przedmiotów, ale z nieco ograniczoną jakością i /lub szybkością wykonania.** Niektórych aktywności dziecko unika lub osiąga je z pewną trudnością. Może posługiwać się alternatywnymi drogami wykonania, ale zdolności manualne zwykle nie ograniczają niezależności w codziennych czynnościach.
- III. **Dziecko z trudem posługuje się przedmiotami; wymaga pomocy aby podjąć lub zmodyfikować czynność.** Czynności wykonywane są wolno, a efekty ograniczone co do jakości i ilości. Czynności wykonywane są niezależnie, jeśli zostały wcześniej wyuczone lub dostosowane.
- IV. **Dziecko posługuje się w sposób ograniczony przedmiotami łatwymi do używania i w dostosowanych sytuacjach.** Wykonuje fragmentarycznie pewne czynności, z wysiłkiem i ograniczonym efektem. Wymagane jest ciągłe wsparcie i obecność i/lub dostosowanie sprzętu, nawet do częściowego wykonania czynności.
- V. **Dziecko nie posługuje się przedmiotami i ma poważnie ograniczoną zdolność wykonywania nawet prostych czynności.** Wymaga ciągłej obecności.

Rozróżnienie pomiędzy I i II poziomem

Dzieci na poziomie I mogą mieć ograniczenia w posługiwaniu się bardzo małymi, kruchymi lub ciężkimi przedmiotami, które wymagają szczególnej precyzji ruchu lub sprawności w koordynacji pomiędzy obiema rękami. Ograniczenia mogą także dotyczyć radzenia sobie w nowych i nieznanymi sytuacjach. Dzieci na poziomie II wykonują niemal te same czynności co dzieci na poziomie I, ale jakość wykonania jest zmniejszona lub wykonanie jest wolniejsze. Funkcjonalne różnice pomiędzy rękami mogą ograniczać skuteczność wykonania. Dzieci na poziomie II zwykle próbują upraszczać chwytanie przedmiotów, na przykład używając powierzchni do podtrzymania zamiast chwycić przedmioty obiema rękami.

Rozróżnienie pomiędzy poziomem II i III

Dzieci na poziomie II chwytają większość przedmiotów, pomimo powolności lub gorszej sprawności wykonania danej czynności. Dzieci na poziomie III zwykle potrzebują pomocy, aby podjąć daną aktywność i/lub wymagają zmian dostosowujących w swoim otoczeniu, ponieważ ich zdolność sięgania lub posługiwania się przedmiotami jest ograniczona. Nie mogą wykonać pewnych czynności i ich stopień niezależności jest związany ze stopniem wsparcia ze strony otoczenia

Rozróżnienie pomiędzy poziomem III i IV

Dzieci na poziomie III mogą wykonywać wybrane czynności jeżeli sytuacja została uprzednio zaaranżowana, jeżeli mają nadzór i pod dostatkiem czasu. Dzieci na poziomie IV potrzebują cały czas pomocy podczas wykonywania danych czynności i w najlepszym razie mogą w pełnym tego słowa znaczeniu uczestniczyć tylko w części czynności.

Rozróżnienie pomiędzy poziomem IV i V

Dzieci na poziomie IV wykonują fragment czynności, jednak cały czas potrzebują pomocy. Dzieci na poziomie V mogą najwyżej brać udział za pomocą prostego ruchu w prostych czynnościach, w specjalnych sytuacjach, na przykład naciskając pojedynczy przycisk.